

Politici beloven teveel

Interview met Coen Teulings

Telegraaf

10 augustus 2023

„De politiek heeft de neiging om heel veel te beloven op dit moment”, constateert Coen Teulings, hoogleraar economie. „Kiezers zijn ontevreden. En het antwoord daarop lijkt steeds te zijn: dan moeten we meer gaan beloven. Maar al die beloftes blijken steeds niet waar te maken te zijn.” De oud-directeur van het Centraal Planbureau ziet deze neiging ‘bij alle partijen’ en op tal van thema’s.

Specifiek licht hij er drie uit: de belofte van gratis kinderopvang van onder meer D66, de wens van linkse partijen om vooral veel geld op te halen bij hoge vermogens en de ambitie van woonminister Hugo de Jonge om honderdduizenden betaalbare woning bij te bouwen. „Na deze hete zomer kan niemand er meer omheen: de energietransitie zal de komende kabinetsperiode centraal moeten staan. Tegelijkertijd zijn er tekorten op de arbeidsmarkt. Dat vergt scherpe keuzes waar wel en waar we niet aan werken. Ik ben heel benieuwd of politieke partijen in staat zullen zijn afscheid te nemen van een aantal beloftes.”

+

Wat is er mis met gratis kinderopvang?

„Ik denk dat het een kansloze missie is. Op dit moment zijn er zo’n 80.000 voltijdsbanen in de kinderopvang. Nu loopt ongeveer een kwart van de totale opvang van kinderen via de formele kinderopvang, de rest is informeel geregeld. Als je iedereen volledig gratis kinderopvang geeft dan moet er dus vier keer zoveel kinderopvang komen. Dan heb je 200.000 tot 300.000 extra mensen nodig. Er is gewoon geen denken aan dat we dat gaan doen.”

+

Niet iedereen zal toch ineens voltijds kinderopvang gaan gebruiken?

„Ook bij kinderopvang speelt de prijs een rol. Als het gratis wordt, zal de vraag exploderen. Er zijn grote arbeidstekorten in nagenoeg alle sectoren. Als we meer mensen in de kinderopvang laten werken, zijn er minder beschikbaar voor zorg en onderwijs. Uiteindelijk zullen politici dat niet doen. Je ziet dat nu al. De plannen zijn al gemaakt, maar ze worden steeds uitgesteld. En ik denk dat het nu verstandig is om ze af te stellen.”

+

Het probleem van de kinderopvangtoeslag wordt zo ook niet opgelost.

„Bij de toeslagenaffaire zijn we van de ene oplossing naar de andere gehobbeld. O, er is een probleem met de toeslagen, dan zorgen we dat er geen toeslagen meer nodig zijn en maken het maar gratis. Er zijn al allerlei uitvoerbare ideeën hoe je de kinderopvangtoeslag goed kunt regelen. De stap naar gratis opvang hoef je daarbij niet te maken.”

+

U richt uw pijlen ook op de linkse wens tot meer vermogensbelasting?

„Ter linkerzijde van het politieke spectrum zijn er grote verwachtingen over wat er opgehaald kan worden met een zwaardere belasting op vermogen. Ik denk dat dat kansloos is. Dat heeft te maken met de uitspraak van de Hoge Raad over de belasting op vermogensrendementen in box 3 én met onze woningmarkt. De Hoge Raad heeft zich vergalopperd met zijn uitspraak. Als noodgreep is het kabinet overgegaan van één naar twee forfaitaire tarieven, waarbij beleggingen zwaarder worden belastingen dan banktegoeden. Dat leidt tot een onhoudbare situatie. In feite is dit een subsidie van het bankwezen. Want een belegging in een overheidsobligatie wordt nu zwaarder belast dan een deposito bij de bank. Terwijl dat de facto dezelfde risicovrije producten zijn. Dat is niet goed voor de kapitaalmarkt. Verder leidt een zwaardere belasting op beleggen ertoe dat risico nemen wordt belast. In feite worden bedrijven gestimuleerd om hun investeringen met vreemd in plaats van eigen vermogen te financieren, via bankkrediet. De fiscale bevoordeling van vreemd vermogen was de voornaamste oorzaak van de grote financiële crisis van 2008. Ook dat is niet goed voor de kapitaalmarkt. Ik denk dat dit zal leiden tot ontduiking, dat er meer financieringen via banken zullen lopen zodat de opbrengst van de box 3-heffing verder zal worden uitgehold. Dan zal politieke druk ontstaan om belastingen op beleggingen te verlagen.”

+

Het argument in die rechtszaak was: waarom moet je zoveel belasting betalen over je spaargeld als je amper spaarrente krijgt.

„De politiek heeft geblunderd, en vooral de VVD, door wat feitelijk een vermogensbelasting was een vermogensrendementsheffing te noemen. Daardoor werd het juridisch onhoudbaar. Ik zie geen enkele reden waarom je geen vermogensbelasting zou mogen heffen. Of je dat wil doen of niet, dat is een politieke kwestie. Als je vindt dat we geen vermogensbelasting mogen hebben, dan kun je spaartegoeden amper belasten bij een lage rente. En ik verwacht overigens dat de rente binnenkort weer wat zal dalen, zodat ook daar weinig ruimte zit voor een hogere opbrengst.”

+

Je noemde ook de woningmarkt als reden waarom een hogere opbrengst van de vermogensrendementsheffing onhaalbaar is?

„Naast die uitspraak van de Hoge Raad is er inderdaad het aspect van de woningmarkt. Als je denkt over het belasten van feitelijk in plaats van forfaitair rendement dan is verreweg de belangrijkste discussie of je woningen ook met feitelijk rendement gaat belasten. Alles in de politiek wijst erop dat we dat bij eigen woningen niet willen gaan doen. Ook om die reden denk ik dat er niet meer geld uit de belasting op vermogens kan komen.”

+

Kan de belofte om veel meer betaalbare woningen te bouwen waargemaakt worden?

„Huizen zijn duur, daar is geen ontkomen aan is. In grote delen van Nederland zijn huizenprijzen ongeveer €3.000 per vierkante meter. Voor dat geld kun je nauwelijks nieuw bouwen: de bouwkosten zijn al rond €2.500 per vierkante meter. Mensen willen massaal wonen in de agglomeratie Amsterdam en in steden als Utrecht, Zwolle, Haarlem, Groningen en Den Bosch. Daar moet gebouwd worden, maar juist daar is dat relatief duur. Dus de belofte van Hugo de Jonge is nauwelijks in te lossen. Waar een nieuw regeerakkoord straks voor staat is de vraag: wat gaan we beloven bij de woningmarkt? Voor een betaalbare huur van €750 kun je hooguit 50 tot 60 vierkante meter krijgen. Dat vindt Hugo de Jonge niet aanvaardbaar maar dat is gewoon wat de kosten zijn. Als we in Nederland daar ver onder willen gaan zitten, gaan we woonhuizen beneden marktconforme condities aanbieden. Dan krijgt de belastingbetaler de rekening.”

+

Dan moet er belastinggeld bij?

„Ja, het moet ergens vandaan komen. Er gaan ongetwijfeld meer huizen bijgebouwd worden. Maar de pretentie dat dat heel goedkoop moet, kan niet waargemaakt worden.”

+

Minister De Jonge wil dat twee derde van de nieuwbouw uit betaalbare woningen bestaat.

„Dat betekent dat je bouw van woningen massaal gaat subsidiëren. Woningen zijn gewoon duur.”

+

Oftewel: politieke partijen moeten tijdens de campagne zeggen: er is een wooncrisis en die gaan wij niet voor u oplossen?

„Mijn boodschap is: ik zou de woningmarkt niet de prioriteit van mijn programma maken. Dat lijkt me niet verstandig.”

+

Maar als mensen dat wel als groot probleem ervaren?

„Ik wens de politieke partij die daarin mee wil gaan veel succes. Het zal ze niet lukken het op te lossen.”

+

Het is toch een probleem dat jonge mensen niet aan een betaalbaar huis kunnen komen?

„Jonge mensen zonder eigen vermogen zijn aangewezen op de huurmarkt. Daarom moeten we de huurmarkt weer vlot trekken. Hugo de Jonge heeft de huurmarkt helaas slecht in het slop getrokken. We hebben daarvoor een prachtige redenering. Woningen mogen niet meer als belegging gebruikt worden omdat ze dan onttrokken zouden worden aan de woningmarkt. Dus is een zelfbewoningsplicht ingevoerd. Wat is dit voor krankzinnige redenering? Iemand die een woning koopt als belegging maakt die juist beschikbaar voor de huurmarkt. Al het beleid van de afgelopen tijd belemmert de huurmarkt, ook in de fiscale sfeer waar vermogen belegd in huurhuizen tien keer zo zwaar wordt belast de eigen woning. Het beeld is dat vermogenden huizen kopen om die grof geld te verhuren. Tja, hoe komt dat? Omdat er gewoon heel weinig huurhuizen worden aangeboden. Veel vraag, weinig aanbod, dan gaan de huren omhoog. Voor mensen zonder vermogen wordt wonen zo onbetaalbaar. Dus het aanbod van huurwoningen moet omhoog. Dat betekent dat je dat fiscaal makkelijker moet maken. Politici hebben normaal economisch denken overboord gezet omdat ze huisbazen vreselijke mensen vinden.”

+

Nederland staat voor tal van grote uitdagingen, van arbeidsmarkt tot energietransitie, klimaatbeleid, en stikstof. Is Nederland politiek stabiel genoeg om dit allemaal op te lossen?

„Ik ben vrij optimistisch. Ik denk dat er een groot wantrouwen bestaat tussen Randstad en niet-Randstad. Ik beschouw in die zin de opkomst van BBB als een positief teken. Omdat daarmee de onvrede een heldere en vrij positieve formulering heeft gekregen.”

+

BBB moet in een volgend kabinet?

„Ja, dat denk ik. Dat hangt natuurlijk wel van de uitslag af. Je moet je ook afvragen hoe het gaat met gebieden waar de bevolking krimpt of stabiel is. We zijn te ver gegaan door voorzieningen te schrappen. Politieposten die steeds verder weg zijn,

brandweer die steeds verder van mensen af is, kleine scholen die gesloten zijn. Daar moet je opnieuw naar kijken. Wie weet heeft Amsterdam wel teveel geld en aandacht gehad en zou er meer moeten gaan naar regio's buiten de Randstad.”

Martin Visser
Chef De Financiële Telegraaf

tel: 06-50522869

mail: mvisser@telegraaf.nl / twitter: [@martinvisser](https://twitter.com/martinvisser)

site: www.telegraaf.nl / www.dft.nl

The information contained in this e-mail, including possible attachments, is confidential and is solely for the use of the intended recipient(s). Should you have received this e-mail unintentionally you are then requested to inform the sender and to destroy the message. It is prohibited to use or disclose the information this message contains in whatsoever way.